

Amikor először láttam vezényelni – harminchat éve már ennek –, elámultam: hát így is lehet? Ilyen felszabadultan, lelkesítően, fiatalon? És így: tanár és diák között lebontva minden falat, kivéve azt a lebonthatatlant, ami az elsőt a többi egyenlőtől elválasztja? Pedig nem alkuszik, követel, dolgoztat, dolgozik. Mindenkitől, magát is beleértve, a legtöbbit akarja. A „gyerekei” pedig mennek vele, utána, és közben észre sem veszik, hogy megváltoznak. Megtanulnak szeretni: a zenét, a közönséget. Egymást. A Lovassy kórusait nem a díjak emelik magasra, hanem ez a szeretet. A tanárnő pedig ott áll évről-évre, elintegeti a búcsúzókat, végignézi az újakon. Aztán int. És megszólal az ének.

Nagyon sokan vannak, akik jönnek velem

TÓTH MÁRIA

A.I.: Mi az első zenei élményed?

T.M.: Az óvodában előadtunk egy mesejátékot, aminek az volt a címe, hogy Kis gömböc. Én voltam a főszereplő. Volt abban egy kis ének, amit én énekeltem.

A.I.: Tehát már az óvodában felfedeztek.

T.M.: Igen. Mondhatjuk így.

A.I.: Neked muzsikáló családod van. Mesélnél erről valamit, arról, hogy mit jelent a családban a zene?

T.M.: Ez azért érdekes, mert a szüleim orvosok, nem voltak igazán zenészek. Tulajdonképpen én kezdtem ezzel az óvodás szerepléssel. Volt az óvodában egyszer egy felmérés. Nagy Lídia néni, az Énekzenének az igazgatója, aki Kodály Zoltán tanítványa volt, és egy tü-

neményes néni, bejött a csoportba, és meghallgatott bennünket. Ő javasolta a szüleimnek, hogy az Énekzenébe kellene íratni.

A.I.: És oda is írtattak.

T.M.: Oda. A többi testvérem aztán jött utánam.

A.I.: Az, hogy a Kodály-módszer szerint tanultatok, és nyilván nagyon autentikusan...

T.M.: Igen.

A.I.: ...az tanárként hagyott benned valamilyen nyomot?

T.M.: Abszolút. Én nem emlékszem arra, hogy hogyan tanultam meg szolmizálni. Ugyanúgy tanultam meg szolmizálni, mint ahogyan olvasni. Ha egy dallam megszólal bennem, én azt azonnal szolmizálom.

A.I.: Abszolút hallásod van?

T.M.: Vagy tizenhat éven át hegedültem, ezért relatíve abszolút hallásom van, tehát az „á”-t biztosan megérezem. A többi hangot nem, de hát nem tréningeztem erre sosem.

A.I.: Meséj a hegedűről valamit!

T.M.: Lídia néninek volt egy Jancsika nevű hegedűje. Az Ének-zeneben minden énekóra azzal kezdődött, hogy fölébresztettük Jancsikát, kicsomagoltuk, és Lídia néni azon játszott gyerekdalokat. Rajongtunk érte. Aztán még elsőben megjelent Káté Pista bácsi az osztályunkban, és megkérdezte, hogy ki szeretne hegedülni. Októberben vagy novemberben. És én jelentkeztem, anélkül, hogy ezt megbeszéltem volna otthon. Így kerültem Pista bácsihoz, de nem voltam igazán szorgalmas, meg annyira tehetséges se. Abba is akartam hagyni, de a szüleimnek az volt a kikötése, hogy nyolcadikig muszáj, ha már egyszer elvállaltam. És akkor nyolcadikban bekerültem a Lovassy-zenekarba. Ott aztán „elveszttem”.

A.I.: Hegedülsz most is?

T.M.: Nem. Végig a négy gimnáziumi év alatt a Lovassy-zenekarban játszottam, nagyon szerettem, nem is annyira a hegedülést, mint inkább a társaságot. Nagyon sokféle jártunk szerepelni, Helikonok, egy életre szóló élmények voltak.

A.I.: Ez a zenekar Zámbo Pista bácsihoz köthető? Ő vezette?

T.M.: Nem. Káté Pista bácsi. Kovács Csaba volt a koncertmester, Petrőcz Maja, Gillay András, Maleczki Miklós. Nagyon-nagyon jó banda volt.

A.I.: Ha már itt tartunk... Szerinted mi az oka annak, hogy a zenész közösségek olyan nagyon jól együtt tudnak lenni? Hogy még nem zenészként is olyan jó közöttük?

T.M.: Ezen most nagyon sokat gondolkodtam, nagyon aktuális. A jubileumi koncertre újra összeálltak régi kórusaim, és mintha nem is telt volna el azóta 30 év! Egyszerűen a zenének, a közös zenélésnek alapvető feltétele, hogy az emberek idomuljanak egymáshoz, tehát összepasszoljanak emberileg is. És ha egy társaság valóban hosszabb ideig együtt dolgozik, és közös célért dolgozik, akkor óhatatlanul olyan erős kötelék alakul ki, emberi kötelék is, ami nélkül nem lehet zenét létrehozni. Tehát abba mindenkinek bele kell passzolni.

A.I.: Mi van, ha valaki nem passzol bele?

T.M.: Elmegy. Nem érzi jól magát.

A.I.: Van ebben valami kegyetlenség is.

T.M.: Nem kegyetlenség ez. Van, aki egyszerűen nem akar idomulni. De ez elég ritka, legalábbis én csak nagyon kevés ilyenrel találkoztam.

A.I.: A kórusban is énekeltél a Lovassyban?

T.M.: Igen.

A.I.: Találkoztál még tanárként Zámbo Pista bácsival?

T.M.: Hogyne.

A.I.: Meséj valamit róla!

T.M.: Akkor egész más rendszer volt, mint ahogyan manapság lehet a kórusba kerülni. Minden első osztályban szeptember második hetében Pista bácsi bement egy énekórára, és egyenként mindenkit végighallgatott. Aztán megmondta, hogy ki az, akinek énekkarba kell menni. Nem volt apelláta. Nem ő volt az énektanárunk, hanem Klári néni, Magyar Klári néni, de akit Pista bácsi kiválasztott, az énekkaros volt.

A.I.: Nem volt soba morgás?

T.M.: Én nem emlékszem arra, hogy bárki is tiltakozott volna ez ellen. Akit ő kiválasztott, az énekkaros lett. Mert nem sokat választott ki az elsősök közül, hiszen ott voltak a felsőbb évfolyamosok, úgyhogy sokkal inkább kitüntetésnek érezte mindenki, aki bekerült elsős korában a nagyok közé.

A.I.: Mennyire volt átütő személyiség?

T.M.: Nagyon. Roppantul határozott volt, nagyon-nagyon jó zenész. Pontosan tudta, hogy mit akar tőlünk, és nagyon jó volt a keze alatt dolgozni, mert biztos lehetett az ember benne, hogy ez siker, tehát hogy jó, amit csinálunk. Határozott volt. Én nemcsak a lovassys kórusában énekeltem, hanem tizenhat éves koromban bekerültem a városi vegyeskarba is. Az azért egy egészen másfajta viszony volt. Sokkal oldottabb is.

A.I.: Tegeztétek?

T.M.: Nem. Azért mi sokkal fiatalabbak voltunk, hárman-négyen a lovassys kórusból. Nekünk tanár úr volt. Nagyon sokáig tanár úr volt.

A.I.: Hogyan folytattad aztán, a Lovassy után?

T.M.: A Lovassy után? Pécsre kerültem főiskolára, magyar-ének szakos voltam, a magyart nagyon szerettem itt, az iskolában is. És ott egy másik nagy egyéniség, Jobbágy Valér volt, aki nagyon sok pluszt adott ahhoz, hogy én tényleg kórust akarjak vezetni. Péccsett az ő kórusaiban énekeltem, rengeteget tanultam tőle. Ő is nagyon érdekes egyéniség. Nem tanított a szó szoros értelmében, hanem el lehetett lesni tőle dolgokat. Nagyon sok mindent. És aztán ott vált véglegessé az elhatározás bennem, hogy tényleg kórusal akarok foglalkozni. Bár amikor végeztem, még semmiféle konkrét elképzelésem ezzel kapcsolatban nem volt. A Bem iskolába kerültem, rögtön kaptam egy negyedik osztályt, magyart is tanítottam, éneket is, kórust is vezettem, de nem úgy indult, hogy ebből nagy kóruspályafutás lesz. Hogy mégis sikerült, az elsősorban a Belcantónak, az öcsémnek köszönhető.

A.I.: Mesélj róla!

T.M.: Pályakezdő fiatal tanár voltam, első éve tanítottam a Bemben. Akkoriban úgy voltak a Helikonok, hogy nagyobb társaságok nem mehettek több napra, nem volt szállás, drága volt, és a kórusok mindig csak arra a napra mentek, amikor szerepeltek. Ez az öcsémnek nem tetszett, mert szeretett volna ott három napig örömködni, mint ahogy mindenki. Ezért már októberben elkezdte pedzegetni, hogy lehet kevesebben is jól énekelni, csináljunk egy kisebb éneklő társaságot. Ő szervezte meg azt a nyolc embert az osztálytársaiból meg egy-két énekkaros társából, akik megjelentek nálunk az ebédlőben. Elpakoltuk az asztalt, körbeültek, én a zongoránál, és aztán elkezdtük. Ez 1980 októberében volt, és rögtön az első évben, már 1981 májusában különdíjat kaptunk a Helikonon.

A.I.: Ennek a kórusnak te a vezetője voltál? Vezényelted őket?

T.M.: Nem. Énekeltem velük, de csak a próbán vezényeltem. Azt is megtanulták, hogy hogyan kell egymásra figyelni.

A.I.: Vezetted a kórust?

T.M.: Persze. Én választottam ki a darabokat, én „vertem beléjük”. Az elején kicsit nehéz volt, de aztán hamar belejötték.

A.I.: Milyen volt átkerülni ide a Lovassyba? Ahol tanultál.

T.M.: Hát az elején elég érdekes. Ennek a helikonos szereplésnek köszönhető valószínű, mert Klári néni akkor nyugdíjba készült, és ez után a helikonos év után óraadónak hívtak meg. Még mindig a Bemben tanítottam, de két osztályt már a Lovassyban is kaptam. Egy negyedik osztályt, meg egy harmadikat. Hát elég érdekes volt, mert vagy öt-hat évvel voltam idősebb azoknál, akiket tanítottam. Nem estem különösebben kétségbe, nincsenek rossz emlékeim.

A.I.: Milyen volt a viszonyod az első tanítványaiddal?

T.M.: Izgalmas volt, mert amikor tanítani kezdtem itt, az öcsém még ide járt, aztán Zsuzsi húgomat is felvették. Azt azért tudni kell, hogy nálunk otthon elég nyitott családi élet folyt, úgyhogy mindenkinek a barátai jöttek-mentek, és ezeknek a gyerekeknek a nagy része engem öt éves kora óta ismert. És amikor bekerültem ide, az öcsém, húgom barátait tanítottam zömében.

A.I.: Tegeztek?

T.M.: Igen. Illetve ez nagyon érdekes volt, mert nem volt ügy. Nem csináltak belőle problémát, meg én se. Tulajdonképpen meg se szólítottak, így aztán nagyon egyszerűen ki lehetett kerülni a dolgot. Nem volt probléma, egyáltalán.

A.I.: A nagykórust mikor kaptad meg.

T.M.: Hát... 82-ben. Amikor egy év múlva idekerültem már tanítani teljes állásba, akkor természetes volt, hogy a vegyeskart is vezetni kell, nemcsak a Belcantót.

A.I.: Azt gondoltam, hogy ez több volt, mint automatizmus. Hogy ez egy komoly megtiszteltetés volt.

T.M.: Én azt hiszem, hogy az nagyon sokat nyomott a latba, hogy akkor a Belcantóval már komoly sikereket értünk el. A veszprémi Naplóban már egy sor cikk jelent meg rólunk, tehát felfigyeltek ránk. Az volt inkább a gond, hogy Zámbó Pista bácsi akkor már néhány éve nem vezette az énekkart, és volt egy-két év, amikor volt is kórus meg nem is, ez nem tett igazán jót a társaságnak. Úgyhogy azt hiszem, inkább örültek neki, hogy én megpróbálom összekapni a népséget. Harminckét emberrel indult a vegyeskar akkor.

A.I.: Hogy választottad te ki akkor a kórustagokat?

T.M.: Nem én választottam ki. Aki szeretett volna jönni, az jött.

A.I.: És ha nem volt jó a hangja, a hallása?

T.M.: Ó, hát olyan is volt rengeteg. Akkor is jött.

A.I.: És maradhatott?

T.M.: Maradhatott. Arra kellett vigyázni, nehogy kiszóljon, vagy elvigyen másokat, de intelligensen meg tudták oldani. Erről van egy történetem. A 80-as évek közepe, az öcsém már nem volt lovassys, az aulában volt egy nagy szereplés, vegyeskaros szereplés, és visszahívtam a basszusba énekelni. Pintér Laci akkor volt végzős, akivel a Belcantóban együtt énekeltek, mellé állítottam. A másik oldalára egy olyan fiúcska került, aki borzasztó lelkes volt, nagyon szeretett az énekkarra járni, nagyon fontosnak is érezte ott magát, de énekelni nem tudott. Az öcsém nem ismerte őt. Az aulában álltunk a lépcsőkön. Én vezényelek, megy a darab, egyszer csak az öcsém feje rózsaszínre, majd lilára vált, majd megfűladt, és aztán eltűnt. Én csak később tudtam meg, mi történt. Ment az első szám, és Iminek furcsa volt ez a morgás, ami bal felől jött. Csak úgy éneklés közben, oldalra szólt, hogy: – Te, mit csinálsz? Pampamparam, énekel tovább. A zaj nem szűnt meg, az öcsém megint oldalra: – Te, ne csináld már! Erre a másik oldalán Pintér Laci ugyancsak éneklés közben: – Te, ez nem csinálja, ez ilyen. Az öcsémnek vége lett! Szerencsére az utolsó sorban álltak, lecsúszott és a földön fetrengve vészelt át az előadást. Hát ilyen történetek vannak.

A.I.: Utaztatok is a kórusokkal.

T.M.: Igen, de nem annyit, amennyit kellett volna. Jó lett volna sokkal többet.

A.I.: Mennyire volt ez motiváció, különösen abban a korban?

T.M.: A 80-as években? Óriási motiváció volt.

A.I.: Van kedvenc utazásod?

T.M.: Nem volt olyan nagyon sok, el tudom mondani akár mindet is. A legjobb talán a németországi Karlstadtban volt, Würzburg, Karlstadt, 85-ben. Amikor már a Belcanto harmadik generációja énekelt. Egy kóruscserére kaptunk lehetőséget, először ők voltak itt, mi láttuk őket vendégül, és aztán mi is mehettünk. A német kórus 25 tagú volt, ezért össze tudtuk szervezni a legrégebbi Belcantót és az akkor éppen aktuális balcantósokat, így összesen huszonhárman vagy huszonnégyen utazhattunk. És hát akkor persze, mivel nem volt meg a szükséges repertoár, nyáron kórustáborot szerveztem. Ez azóta is így van, mert a heti egyszeri, másfél órás próba nem elég egy egész estés koncert repertoárjának megtanulásához. Ha valaki többet vagy pluszt akar, annak vállalnia kell a kemény és fárasztó kórustáborokat is.

A.I.: Az igaz, hogy a magyar kórusok nemzetközi összehasonlításban is kiemelkednek?

T.M.: Ez így van. Jók a magyar kórusok, tényleg jók. Nyilván nagyon sokat számít az az alap, amit a Kodály-módszer adott. Sajnos mostanában egyre szerényebb ez az alap. Sokkal könnyebb volt a darabok betanítása, amikor a gyerekek fele úgy került ide, hogy tudott kottát olvasni. A mostani kórusomnak csak egy kicsi százaléka képes erre. Egyre nehezebb, de meg lehet oldani most is.

A.I.: Hogyan tanuljátok meg a műveket?

T.M.: Hallás után. Illetve próbálom azért a kottaolvasást erőltetni, mert sokat segít az intonálásban, abban, hogy tisztán szólaljon meg a mű. Föléírom a szolmizációs hangokat, ragaszkodom a szolmizációhoz, legalább ennyiben. És aztán két-három év alatt belejönnek.

A.I.: Könnyen kiengedtek benneteket?

T.M.: Húú, erre már nem emlékszem. A Belcantónak elég nagy híre volt Veszprém megyében, és nem csak Veszprém megyében. Jártunk fesztiválokra, Kaposvárra, Sopronba, nagyon sok cikk volt, és elég jól ismerte Veszprém vezetése is a Belcantót. Tehát nem emlékszem, hogy bármi gond lett volna.

A.I.: Az látszik, hogy emberileg nagyon közel állsz a tanítványaidhoz. Azt hogyan éled meg, hogy kineveled őket, emberileg is hozzájuk kötődsz, aztán egyszer csak elmennek?

T.M.: Igen, mindig ez a legnehezebb. Attól függ...ez nagyon-nagyon emberfüggő. Hogy kik jönnek. Én próbálok évről-évre építeni. Akkor van baj, amikor van egy olyan évfolyam, ahol nagyon sok, nagyon jó és nagyon lelkes énekkarosom van...

A.I.: Ez a baj?

T.M.: Ez óriási baj. Mert mindenki órájuk néz fel, mindenki órájuk támaszkodik. Aztán amikor elmennek, akkor olyan űr marad utánuk, amit szinte lehetetlen újra betölteni. 2004-ben ment ki egy ilyen évfolyam. Harmincnégy-harmincötven mentek el egyszerre. Egyszerűen mindenki fantasztikusan lelkes volt. Fél osztályok énekeltek.

A.I.: Hogyan lehet egy ilyen után felállni?

T.M.: Nagyon nehéz. Ez évekbe telik. Éppen azért, mert az alattuk lévő generáció nincs ahhoz hozzászokva, hogy neki is hajtani kell, mert a nagyok mindent visznek a hátukon.

A.I.: Emberileg hogyan alakult a kórustagjaidhoz a viszonyod? Kezdetben a barátjuk voltál. Most?

T.M.: Most már öreg barátjuk vagyok. Nagyon fontosak nekem, és én is fontos vagyok nekik.

A.I.: Énekóra. Erről azért kevesen gondolják, hogy főtantárgy.

T.M.: Nem is az.

A.I.: Neked mégsem okoz problémát az, hogy itt a Lovassyban az ének rangját megadd. Hogy csinálod?

T.M.: Nehéz ezt így megfogalmazni. Nem hiszem, hogy ezeknek a gyerekeknek a világon a legfontosabb dolog ez, bár meggyőződésem, hogy lehet élni művészetek nélkül, csak nem érdemes. Ezt nem lehet tanítani. Én azt szeretném, ha ezt átéreznék. Saját bőrükön. Hogy szeressenek énekelni, még ha nem tudnak, akkor is, hogy ne legyen bennük az az iszonyatosan sok görcs az énekléssel kapcsolatban.

A.I.: Ezt hogy oldod meg, hogy ezeket a nagykamaszokat átsegítsd a gátlásokon?

T.M.: Erre vannak nagyon drasztikus módszereim is. Mindenkinek kell egyedül énekelni például. Úgy egyedül, hogy velem, tehát én mindig segítek, énram mindig lehet támaszkodni. Ehhez az is hozzá tartozik, hogy kevés dologgal lehet engem felhúzni, de ha egymást kinevetik, azzal nagyon. Ezt szigorúan meg szoktam torolni. Nagyon hamar leszoknak róla, tehát nincs vele gond.

A.I.: Minden órán énekeltek?

T.M.: Igen. Szinte minden órán.

A.I.: Az előbb azt mondtad, hogy a Kodály-módszer Magyarországon megfakult. A te óráidon?

T.M.: Egy kicsit rosszul értelmezzük, vagyis sokan rosszul értelmezik Magyarországon a Kodály-módszert. Úgy értelmezik, hogy keményen meg kell tanulni szolmizálni. Pedig ez nem erről szól. Szerintem Kodály sem ezt akarta. Kodály azt akarta, hogy mindenkinek legyen egy eszköz a kezében, amivel örömmel tud zenélni. És én úgy gondolom, hogy amit csinálok, bármilyen módszerrel, meg amennyi időm van a heti egy órában, annak a vége az legyen, hogy öröm a zenélés. Mostanában például az egyik legnagyobb örömöm a művészeti órák keretében az aktív zeneóra. Erről meséljek?

A.I.: Igen.

T.M.: Ez azt jelenti, hogy minden óra eleje egy produkció. Minden gyereknek elő kell adnia egy zenei produkciót, lehet egyedül, lehet csoportosan. A zeneiskolás nyilván fuvolázik, zongorázik, de nem ez a csúcspont benne. Az a csúcspont, amikor a 12. C osztály fiú kiállnak, egy odamegy a zongorához, a többiek viszik magukkal a széket, a hátsó sor feláll rá, hogy kórusként nézzenek ki, és a Bűvös vadászból a Vadászkórust úgy eléneklük két szólamban, hogy leesik az állam. Hetekig gyakorolnak rá. Nem azt mondom, hogy egy kristálytisza kórusprodukció, de olyan lelkesek, és annyira jól csinálják... És még tudnék nagyon sok ilyet mesélni.

A.I.: Mégis az a benyomásom, hogy a gyerekek egyre inkább leszoknak az éneklésről. Osztálykirándulásra már nemcsak népdalt, de semmit nem énekelnek, hanem a fülükben van valami kutyü, és az énekel helyettük.

T.M.: Ez igaz.

A.I.: Nem együtt vannak, hanem mindenki egyedül a kutyüjével.

T.M.: Ez abszolút így van. Ez ellen, ha fejre állunk sem tudunk heti egy órában semmit sem tenni.

A.I.: Válthatunk témát?

T.M.: Váltunk.

A.I.: Karácsonyi koncert. Mesélnél valamit arról, hogyan is kezdődött?

T.M.: Jó ideig ugyanúgy ment a karácsonyi műsor is, mint az összes többi iskolai ünnep. Az akkori harmadik osztályok, ma tizenegyediknek lehetne mondani, év elején beosztották a műsorokat,

hogy ki melyiket vállalja. Mivel a karácsonyi műsorok voltak a leginkább zenések, minden osztály kért tőlem segítséget. Próbáltunk, aztán ha volt gitáros, jó volt, ha nem, akkor kértünk kölcsön a másik osztályból. Egyre szűkebb volt az osztálykeret ezekhez a zenés karácsonyi műsorokhoz. 1990-ben merült fel először az, hogy ne egy osztály, hanem az énekkar vállalja magára a szervezést, a kórus legyen a házigazda, de szervezzünk hozzá más zenészeket is. Tulajdonképpen így indult. Talán azért is, mert ebben az évfolyamban rengeteg jó muzsikos volt. De ez tulajdonképpen az egész iskolára elmondható: nagyszerű muzsikosok vannak a gyerekek között. Nagyon sok a zeneiskolás, és hogy ne kelljen egy osztályhoz kötni, hogy mindenki szerephez jusson, ezt találtuk ki. Hány éve is ennek? Húsz. Talán huszonegy.

A.I.: Ahogyan elnézem mostanában a válogatást, nem az az igazi probléma, hogy ki kerüljön be, hanem hogy ki ne. És hogy hogyan mondjuk meg ezt úgy, hogy ne fájjon.

T.M.: Ez nagyon nehéz, persze. Nyilván olyan szempontok is lehetnek vagy vannak, hogy aki még tovább ide jár, annak még lesz lehetősége, tehát annak adunk inkább lehetőséget, aki közelebb áll a végéhez. Én annak örülök a legjobban, hogy tényleg nagyon sokan jelentkeznek. Ennek előzménye lehet, hogy félévek végén minden osztály műsorórát adhat. Ez most is így van, nem is tudom, hány éve már. Eddig én szórakoztattalak benneteket, most negyvenöt percig ti szórakoztattok engem, meg a meghívott tanárokat. Szeretik, kedvesek, ügyesek, gyakorolnak.

A.I.: A zeneiskolával milyen a kapcsolatod?

T.M.: Jó. Kitűnően dolgozunk egymás mellett. Ritkán együtt, de ha kell, mindig jönnek, jönnek zongorakisérőnek, készítenek fel versenyekre, Helikonra. Nélkülük ez nem menne.

A.I.: Most már sokadszor hangzott el a beszélgetés során a Helikon neve. Meghatározó élmények ezek neked?

T.M.: Biztos, hogy soha nem felejttem el a saját két Helikonomat. Lovassysként voltam ott. Az valami félelmetes élmény, több ezer gyerek, és mindenki szóba áll mindenkivel. Utcán lehet énekelni. És én nagyon szerettem volna oda elvinni gyerekeket is. Átélni. És akik átélik, azoknak ugyanilyen maradandó élmény.

A.I.: Sikeres voltál?

T.M.: Igen. A kórossal, a zenekarral, sikeres voltam, igen.

A.I.: Mindent egybevetve van a sikereid közül olyan, amire azt mondod: erre vagyok a legbüszkébb?

T.M.: Nem tudok olyat mondani, hogy valaki ne sértődjön meg. De például nagyon-nagyon büszke vagyok a Virtus Együttesre. Most voltak minősítón, mindent tarolnak, mindent visznek, és itt indult. De büszke vagyok erre a 96-os, 97-es Belcantóra. Most voltak itt, néhány napja a jubileumi koncerten. Még teljesen a hatása alatt vagyok. Szinte felfoghatatlan, hogy 15 év után három óra próbával olyan minőségű produkciót hoztunk össze, amivel akár most is nevezhetnénk egy kórusfesztiválra. És ezt nemcsak én mondom, hanem azok a szakemberek is, akik itt voltak. Amikor utána beszélgettük, elmesélték, hogy amikor otthon próbálgatták a szólamukat – mert ugye otthon kellett nekik felkészülni –, borzasztó volt. Hogy ők már nem tudnak énekelni. És elég volt három óra próba, hogy újra összeálljon az, ami tizenöt évvel ezelőtt volt. Annyira beléjük égett az együttlét, ez az együtthangzás a legapróbb zenei rezdülésekig. Arra vagyok a legbüszkébb – és ez minden egykori kórusomnál megvan, a nyolcvanas Belcantónál is –, hogy bár mindenki éli a saját életét, de ha éneklésről van szó, akkor az, amit itt magukba szívtak, pillanatok alatt felidézhető. És újra élményt tud adni.

A.I.: Vannak gyakorló tanáraid? Egyetemisták.

T.M.: Voltak. És most is lesznek.

A.I.: Mit mondasz nekik? Mit mondasz nekik, hogy hogyan csinálják?

T.M.: Jól. Az nagyon fontos, hogy tiszteld a szaktárgyadat. Legyél meggyőződve arról, hogy amit csinálsz, az fontos és jó. Feltétlenül tisztelni kell a gyereket. És az nagyon fontos még, hogy te magad élvezd azt, amit csinálsz, és ez sugározzon ki, és ez átragadjon. Ha valaki megszállott, mert én úgy gondolom, hogy egy kicsit az vagyok, és ebből valamit úgy tudjak átragasztani, hogy az ne legyen erőszakos. Hanem tényleg jöjjenek velem, és ezekből az élményekből, amiket most itt elmeséltem, ezekből az érződik, hogy nagyon sokan vannak, akik jönnek velem. Van, aki nem jön, az lemorzsolódik. Előfordul. De aki jön velem, annak ez maradandó, annak biztos, hogy ez egész életre szól.